

Stanovisko Výboru regionů „Na cestě ke kosmické strategii Evropské unie sloužící občanům“

(2012/C 54/06)

VÝBOR REGIONŮ

- poukazuje na to, že místní a regionální orgány podstatnou měrou přispívají k rozvoji odvětví kosmických technologií tím, že vytvářejí klastry a oblasti konkurenceschopnosti, které sdružují výrobce (včetně malých a středních podniků), vysokoškolské instituce a vědecký výzkum. Hrají tak rozhodující úlohu v procesech inovací a transferu technologií;
- zdůrazňuje, že místní a regionální orgány mají zásadní význam také coby uživatelé;
- očekává, že s rozšířením pravomocí Unie budou i místní a regionální orgány trvale a rozsáhle zapojeny do definování a provádění evropské kosmické politiky;
- vyzývá Komisi, aby předložila návrh týkající se toho, jakým způsobem bude v budoucnu v rámci rozpočtu EU zajištěno udržitelné financování provozu infrastruktury GMES, a vyjadřuje se odmítavě k záměru Komise financovat tuto infrastrukturu z prostředků mimo rozpočet EU, poněvadž GMES je stejně jako Galileo evropský projekt a jako takový rovněž patří do rozpočtu EU, aby byla zajištěna jak finanční udržitelnost, tak transparentnost a demokratická kontrola financování;
- naléhavě doporučuje podporovat zřizování regionálních středisek pro vývoj a aplikace GMES, jakož i činnost a rozvoj evropských sítí, jako je např. NEREUS.

Zpravodaj pan Hermann KUHN (DE/SES), poslanec parlamentu města Brémy

Odkaz Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Na cestě ke kosmické strategii Evropské unie sloužící občanům

KOM(2011) 152 v konečném znění

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ

1. vítá, že Komise sdělením *Na cestě ke kosmické strategii Evropské unie sloužící občanům* učinila první významný krok směrem k definování budoucí evropské kosmické politiky na novém základě, který poskytla Lisabonská smlouva (článek 189 SFEU);

2. je přesvědčen o tom, že společná evropská kosmická politika posílí hospodářskou a politickou nezávislost Evropy a její schopnost jednat, že může rozsáhlou měrou přispět k inovativnosti a konkurenceschopnosti evropského hospodářství a evropské společnosti a může mít dalekosáhlý a mnohotvárný přínos v oblasti ochrany životního prostředí, boje proti změně klimatu, veřejné bezpečnosti a civilní ochrany, humanitární pomoci, komunikace a poskytování informací všem občanům;

3. upozorňuje na to, že cíle evropské kosmické politiky se na regionální úrovni setkávají s nejrůznější společenskou, hospodářskou, ekologickou a územní situací a že jsou to teprve místní a regionální orgány, kdo umožňují konkrétní provádění a realizaci velkých částí evropské kosmické politiky;

4. připomíná, že v regionech již působí nejrůznější inovativní vývojáři a koncoví uživatelé kosmických technologií. Místní a regionální orgány podstatnou měrou přispívají k vytváření klastrů a oblastí konkurenceschopnosti, které sdružují výrobce (včetně malých a středních podniků), vysokoškolské instituce a vědecký výzkum. Hrají tak rozhodující úlohu v procesech inovací a transferu technologií. Místní a regionální orgány zajišťují instalaci, rozvoj a údržbu kosmické infrastruktury, pokud jde o startovací rampy, integraci družic, vybavení a software, a obecnou pozemní infrastrukturu;

5. zdůrazňuje, že místní a regionální orgány mají zásadní význam také coby uživatelé. Mají např. na starosti územní plánování, ochranu životního prostředí a civilní ochranu nebo plní ostatní úkoly, pro něž jsou shromažďována a zpracovávána družicová data. Regiony a jejich obyvatelé navíc představují vlastní trh pro uplatnění a využití kosmických technologií. Místní a regionální orgány potřebují nejrůznější kosmické technologie a služby ke správě svého území, k zabezpečení veřejných služeb a pro podporu regionálního rozvoje;

6. proto vždy bedlivě sledoval otázky týkající se kosmické politiky a ve svých stanoviscích nesčetněkrát upozorňoval na praktický význam evropských kosmických programů;

7. očekává, že s rozšířením pravomocí Unie budou i místní a regionální orgány trvale a rozsáhle zapojeny do definování a provádění evropské kosmické politiky;

8. o to více lituje, že Komise ve svém sdělení zcela opomíjí význam místních a regionálních orgánů pro rozvoj evropské kosmické politiky, ačkoliv tento rozvoj na jejich účasti do značné míry závisí;

9. podotýká, že ve sdělení Komise je sice respektována zásada subsidiarity, že se ale musí více dbát na význam a úlohu místních a regionálních orgánů při dalším rozpracovávání kosmické politiky;

II. PRIORITNÍ KROKY PRO KOSMICKOU POLITIKU UNIE

10. podporuje vypracování a zavedení rozsáhlého a ambiciózního evropského kosmického programu, který bude vycházet z dosažených výsledků a bude dále rozvíjet stěžejní témata, jako je sledování životního prostředí, změna klimatu, bezpečnost, konkurenceschopnost a výzkum vesmíru;

11. je přesvědčen o tom, že tento program bude mít pro regiony značný hospodářský a společenský užitek. Vedle toho, že Evropa získá přední postavení v otázkách životního prostředí, boje proti změně klimatu, bezpečnosti a základního a aplikovaného výzkumu, se dá počítat se zvýšením evropské konkurenceschopnosti v oblasti nejnovějších technologií, v podpoře inovativních podniků a při vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst;

12. doporučuje urychleně pokročit ve zprovozňování stěžejních programů Galileo a GMES, aby tak bylo možné co nejdříve využívat jejich hospodářského, společenského a environmentálního potenciálu;

13. navrhuje, aby byly do evropského kosmického programu zahrnuty programy k zajištění nezávislého přístupu Evropy do vesmíru a pro výzkum vesmíru coby další priority tohoto programu;

Evropské družicové navigační programy Galileo a EGNOS

14. podporuje veškeré úsilí, jež je vyvíjeno za účelem dokončení spolehlivého vybudování kapacit programu Galileo pokud možno do roku 2014, aby byly realizovány hospodářské, společenské a environmentální výhody, jež může tento projekt přinést právě místním a regionálním orgánům;

15. je znepokojen tím, že zatím nebyl předložen žádný návrh na poskytnutí dodatečných prostředků na programy EGNOS a Galileo úpravou stávajícího víceletého finančního rámce. To je ovšem nezbytné, aby se zabránilo dalšímu zpoždění a vzniku dodatečných nákladů;

16. považuje za nutné, aby EU zajistila financování provozní etapy programu Galileo (např. údržba a obnova satelitů, zajištění integrity systému, pozemní provoz a přístup k údajům) i v období po roce 2014. Jen tak lze dlouhodobě dosahovat očekávaných hospodářských účinků;

17. požaduje, aby Komise zintenzívnila svou pomoc a podporu vývoji a přípravě provozních lokalizačních služeb a s tím spojených produktů, především pak také demonstračních projektů;

18. zdůrazňuje, že dlouhodobá struktura vedení a řízení globálního družicového navigačního systému by měla být demokratická, zcela transparentní, z finančního hlediska stabilní a sociálně odpovědná. O to se musí postarat Evropská komise v úzké spolupráci s nejdůležitějšími zúčastněnými stranami, včetně subjektů na místní a regionální úrovni;

Evropský program monitorování Země GMES

19. spatřuje v programu GMES nezbytný nástroj EU k zajišťování údajů, jež jsou naléhavě potřebné především ke sledování životního prostředí a pro civilní bezpečnost, a považuje jej tudíž za nástroj zásadního významu pro místní a regionální orgány;

20. vítá opatření k posílení aspektu změny klimatu programem GMES a vyzvedává jeho význam pro evropské regiony při boji proti změně klimatu a zmírňování jejích následků (např. co se týče zajišťování potravin na celosvětové úrovni);

21. naléhá na to, aby byla urychleně zřízena k tomu potřebná infrastruktura (do roku 2014), aby byl zintenzivněn vývoj a příprava provozních služeb – a to včetně programu Galileo a nových telekomunikačních systémů, jako jsou např. plánované evropské družice pro přenos dat EDRS – a aby byla zajištěna udržitelnost připravovaných služeb. Měla by sem být zahrnuta i nabídka stávajících vnitrostátních služeb a evropské družicové meteorologické služby EUMETSAT;

22. vyzývá Komisi, aby předložila návrh týkající se toho, jakým způsobem bude v budoucnu v rámci rozpočtu EU zajištěno udržitelné financování provozu infrastruktury GMES, a vyjadřuje se odmítavě k záměru Komise financovat tuto infrastrukturu z prostředků mimo rozpočet EU, poněvadž GMES je stejně jako Galileo evropský projekt a jako takový rovněž patří do rozpočtu EU, aby byla zajištěna jak finanční udržitelnost, tak transparentnost a demokratická kontrola financování;

23. v této souvislosti opětovně zdůrazňuje rozhodující význam evropských regionů pro rozvoj služeb v oblasti životního prostředí a veřejné bezpečnosti, pro šíření aplikací v oblasti kosmických technologií na místní úrovni a pro výměnu zkušeností a osvědčených postupů;

24. proto naléhavě doporučuje podporovat zřizování regionálních středisek pro vývoj a aplikace GMES, jakož i činnost a rozvoj evropských sítí, jako je např. NEREUS;

25. kriticky hodnotí skutečnost, že stávající služby programů GMES a Galileo nelze vždy snadno přizpůsobit potřebám místních a regionálních orgánů;

26. připomíná, že volný a bezplatný přístup k družicovým datům je stanoven v nařízení o Evropském programu pozorování Země (GMES) a jeho počátečních provozních činnostech (2011–2013), a žádá, aby byl tento volný a bezplatný přístup zaručen i v provozní fázi od roku 2014. V tomto ohledu je nutné objasnit otázky ochrany údajů a ochrany aplikací;

Bezpečnost a obrana

27. zdůrazňuje, že GMES je projektem civilním a že aplikace GMES se zaměřují především na civilní oblast;

28. upozorňuje na to, že aspekty bezpečnosti a možného provázání s obranou mají mimořádný politický význam. Sdělení Komise je však ohledně této ústřední problematiky velmi neurčitě. Výbor se proto domnívá, že je naléhavě nutné tuto otázku upřesnit;

29. vyslovuje se pro zohlednění aspektu bezpečnosti v programu GMES, považuje však za nezbytnou jasnější civilní definici této oblasti a vymezení vojenského využití;

30. domnívá se, že je nutné pečlivě objasnit, zda a jakým způsobem mohou být do posílení aspektu bezpečnosti v programu GMES zapojeny vnitrostátní civilní a vojenské pozorovací kapacity s cílem zlepšit výsledky a zabránit zbytečnému zdvojování struktur;

31. považuje za nezbytné, aby bylo důkladně objasněno, na jakém právním základě a v jakém politickém rámci mají být údaje a služby infrastruktury GMES využívány k podpoře evropské obranné politiky;

Výzkum vesmíru

32. podporuje usnesení Rady pro vesmír z roku 2008, „že je nutné, aby Evropa vypracovala společnou vizi a dlouhodobé strategické plánování průzkumu, které zajistí klíčová postavení pro Evropu, a bude tedy založeno na evropských oblastech excelence“; I díky vědeckému výzkumu vesmíru se Evropa stala spolehlivým partnerem v globálním kosmickém průmyslu. Programy pro výzkum vesmíru přináší nové poznatky, podněcují inovace a technologie, značnou měrou přispívají ke konkurenceschopnosti evropského kosmického průmyslu a probouzejí objevitelského ducha u mladých lidí;

33. z tohoto důvodu naléhá na to, aby byla urychleně vypracována a zavedena takováto strategie včetně odpovídajících opatření s cílem zdůraznit výzkum vesmíru coby globální mírovou výzvu pro lidstvo a zakotvit ji jako svébytnou součást evropské kosmické politiky v globálním kontextu;

34. vybízí k tomu, aby EU a Evropská kosmická agentura za účasti členských států a místních a regionálních orgánů přijaly společný plán stanovící hlavní zásady budoucího evropského výzkumu a průzkumu vesmíru (např. Měsíce, Marsu);

35. pokládá zachování a financování provozu mezinárodní vesmírné stanice ISS do roku 2020 za nedílnou součást evropské kosmické strategie. Vedle přípravných systémů, jakou jsou specializované kliniky, výškové výzkumné rakety, pádové věže a parabolické lety, by mělo být stěžejním prvkem evropské kosmické strategie využívání ISS k základnímu a aplikovanému výzkumu (mj. nových materiálů, biologie, lékařství);

36. proto požaduje, aby byla jasně definována úloha EU při stanovování těchto potřeb výzkumu při zohlednění výzkumných činností členských států, aby mohly i místní a regionální orgány formulovat své potřeby, očekávání a přínosy;

Přístup do vesmíru

37. přikládá velký význam zajištění nezávislého přístupu Evropy do vesmíru, neboť ten přispívá ke značnému komerčnímu potenciálu evropského hospodářství, resp. teprve on jej umožňuje;

38. v této souvislosti požaduje, aby bylo dlouhodobě zabezpečeno financování evropského kosmického střediska v Kourou a aby byla dlouhodobá evropské strategie nosičů (rakety typu Ariane) začleněna do evropského kosmického programu;

III. KONKURENCESCHOPNOST A STRATEGIE EVROPA 2020

39. sdílí názor, že evropské iniciativy na podporu kosmických technologií mohou a měly by být klíčovým faktorem pro uskutečňování cílů výzkumu a inovační politiky v EU. Např.

program GMES a z něj plynoucí aplikace přinášejí v první řadě užitek environmentální a bezpečnostní politice, kromě toho však také podstatnou měrou přispívají k růstu, inovativnosti a konkurenceschopnosti Evropy obecně. Z inovací souvisejících s vesmírem těží rovněž další oblasti, např. vzdělávání, kultura, komunikace a energetika. Kosmické technologie a jejich aplikace se staly součástí každodenního života lidí a jejich význam roste;

40. proto zdůrazňuje, že udržitelnost evropské kosmické politiky je důležitým prvkem komplexní strategie Evropa 2020, jelikož je spojena s nejnovějšími technologiemi, inovativními podniky a vysoce kvalifikovanými pracovními místy. Mimořádný význam při tom má budování základní infrastruktury v evropských regionech, protože vytváří udržitelný růst a zaměstnanost;

41. podporuje úvahy Komise týkající se definování kosmické průmyslové politiky vytvořené na míru konkrétním potřebám každého pododvětví, jež by se měla mj. zabývat aspekty nezávislosti Evropy, podpory malých a středních podniků a koordinace evropských, národních a regionálních programů;

Podpora výzkumu a inovací

42. vítá skutečnost, že Komise v návrhu společné strategie financování výzkumu a inovací označila kosmický průmysl za klíčovou technologii. Jde především o vývoj pokročilých materiálů, nanotechnologie a automatizaci (roboty, inteligentní systémy) jakožto důležité oblasti pro zachování evropské konkurenceschopnosti;

43. očekává, že budou mj. na podporu spuštění inovačních aplikací a jejich rozšíření v regionech poskytnuty účinné podpůrné finanční nástroje;

Družicová telekomunikace

44. pokládá družicovou telekomunikaci za klíčový faktor pro evropský kosmický průmysl;

45. vyzdvihuje význam následných hospodářských účinků družicové telekomunikace, a to obzvláště v evropských regionech. Ta neodmyslitelným způsobem přispívá k územní soudržnosti při přístupu občanů, správních orgánů a podniků do digitálního světa;

46. proto očekává, že bude družicová telekomunikace dále rozvíjena coby opatření evropské kosmické politiky. Při tom je nezbytné udržitelným způsobem zajistit vedle dostupnosti vhodných frekvencí podporu nových inovačních komunikačních služeb – i v kombinaci s programy Galileo a GMES –, příp. zavádět nové systémy (např. družicový automatický identifikační systém AIS ke globálnímu sledování lodní dopravy);

IV. MEZINÁRODNÍ ROZMĚR KOSMICKÉ POLITIKY UNIE

47. podporuje Komisi v jejím názoru, že mezinárodní spolupráce musí být podstatným a neodmyslitelným prvkem kosmické politiky EU;

48. vychází z toho, že evropský kosmický program umožní tuto mezinárodní spolupráci na rovnoprávné úrovni a zvýší šance evropských výrobců, systémů a služeb v mezinárodní hospodářské soutěži;

49. souhlasí, aby EU poskytla svou odbornost a infrastrukturu zejména Africe, a přispěla tak ke zlepšení tamních životních podmínek (např. v otázkách využívání půdy, potravinových zdrojů a vodního hospodářství);

V. ŘÍZENÍ PŘÍZPŮBOBENÉ NOVÉ SITUACI

50. očekává, že nové pravomoci EU v oblasti kosmické politiky, jež přinesla Lisabonská smlouva, povedou také ke změnám v řízení. Úkolem EU nyní je strategicky navrhnout celoevropskou kosmickou politiku a prosazovat její provádění. Mimořádný význam při tom má posílení spolupráce mezi EU a členskými státy;

51. zdůrazňuje, že pro úspěšnost kosmické politiky EU bude mít rozhodující význam politická a hospodářská podpora ze strany EU v rámci spravedlivých a efektivních předpisů pro řízení a účinné rozhodovací struktury na základě uznání pravomocí na všech úrovních;

52. zdůrazňuje důležitost Evropské kosmické agentury ESA, ale také vnitrostátních kosmických agentur, jež až dosud úspěšně prosazovaly provádění vnitrostátních a evropských kosmických strategií a jejichž pravidla umožnila rozvoj silného a konkurenceschopného průmyslu a výzkumu. Struktury a dovednosti ESA musejí být zejména při budoucím definování správy a jejich pravidel odpovídajícím způsobem zohledněny tak, aby to odpovídalo jejich významu;

53. navrhuje, že by EU mohla mít v rámci budoucího řízení evropského kosmického průmyslu na starosti definování evropské kosmické politiky a strategických vizí a koncipování nezbytných opatření. ESA by jakožto výkonná agentura mohla být pověřena jejím prováděním na evropské úrovni;

54. znovu důrazně upozorňuje na to, že místní a regionální orgány hrají klíčovou úlohu při rozvoji a provádění evropské kosmické politiky a při informování veřejnosti o této politice. Je tedy důležité, aby byly zapojeny do utváření budoucí kosmické politiky EU;

55. zasazuje se tudíž o to, aby bylo místním a regionálním orgánům umožněno přiměřené zapojení do vytvářených struktur řízení kosmických programů EU a aby se v orgánech

programů vedle účasti institucí EU a členských států počítalo i s účastí jejich zástupců. Místní a regionální orgány musejí mít možnost využívat rozvoje kosmické technologie a současně k němu přispívat;

Financování

56. připomíná, že regiony již investovaly značné prostředky do vytváření evropských schopností v oblasti kosmického průmyslu a že tak budou činit i v budoucnu. Současně je však nezbytné, aby byly kosmické programy spolehlivě financovány ze strany EU. Jen tak lze zaručit, že budou mít činnosti v této oblasti nadnárodní a konkurenceschopný charakter;

57. spatřuje obzvláště nutnost vyššího, cílenějšího a udržitelnějšího financování výzkumu vesmíru a současně požaduje účinnější koordinaci s cílem zajistit součinnost mezi výzkumem vesmíru a dalšími inovačními směry výzkumu a vývoje;

58. domnívá se, že kosmická politika EU by měla být koordinována i s dalšími politikami a nástroji pro jejich financování (výzkum, inovace, soudržnost, regionální spolupráce atd.), aby se tak právě regionům usnadnila účast na jejím rozvoji a využívání;

59. vyzývá Komisi, aby v souvislosti se střednědobým finančním plánem od roku 2014 předložila návrh ohledně toho, jakým způsobem nahlížet na příspěvky EU, ESA a jednotlivých členských států („národní programy“ a „regionální“ investice) obecně pro dosažení co největší součinnosti a zabránění duplicitě činností;

VI. ZÁVĚRY

60. vyzývá Komisi, aby na základě kosmické strategie EU co nejdříve předložila komplexní návrh evropského kosmického programu, který bude pokrývat jak aplikační potenciál zaměřený na uživatele, tak výzkumný a inovační potenciál kosmického průmyslu a bude – v neposlední řadě s ohledem na programy Galileo a GMES – plně zakotven ve střednědobém finančním plánu od roku 2014;

61. potvrzuje ústřední úlohu místních a regionálních orgánů při vývoji, zavádění a využívání kosmických technologií;

62. proto požaduje, aby Evropská komise při vypracovávání kosmické strategie EU a potřebného prováděcího plánu co nejdříve konzultovala zúčastněné institucionální subjekty a nejdůležitější zájmové skupiny. Upozorňuje na to, že místní a regionální orgány by měly být v souladu s jejich významem a pravomocemi zapojeny do přípravy a provádění kosmické strategie EU;

63. domnívá se, že by Komise měla místním a regionálním orgánům pomáhat při informování občanů, podniků a správních orgánů v jednotlivých regionech o výsledcích a možnostech evropských kosmických programů.

V Bruselu dne 15. prosince 2011

předsedkyně
Výboru regionů
Mercedes BRESSO
